

Effektiv regulering og kontrol af vandsektoren skal sikre lave forbrugerpriser på vandforsyningen

Forbrugernes perspektiv på en ny økonomisk regulering af vandselskaberne

Vandsektorens monopoler kræver stærk forbrugerbeskyttelse

Forbrugerrådet Tænk anerkender Vandreguleringsudvalgets arbejde med at skabe en mere enkel, robust og gennemsigtig regulering af vandselskaberne. En velfungerende vandsektor er en del af den samfundskritiske infrastruktur. Reguleringen skal sikre, at nødvendige investeringer kan gennemføres, men det er vigtigt, at forbrugerne betaler rimelige og forudsigelige takster.

Vand er et uundværligt forbrugerprodukt, og forbrugerne har ret til drikkevand af høj kvalitet, som de trygt kan drikke. Vandselskaberne er dog naturlige monopoler. Forbrugerne har derfor ikke mulighed for at vælge en anden leverandør, hvis de oplever ineffektiv drift eller høje priser. Det er derfor essentielt, at en ny regulering af vandsektoren sikrer, at selskaberne drives effektivt, så forbrugerne ikke betaler overpris for vandforsyning og spildevandshåndtering. Derudover skal reguleringen være transparent. En ny regulering bør tage flere hensyn:

- Sikre drikkevand af høj kvalitet, som forbrugerne trygt kan drikke.
- Vandselskaberne står over for store milliardinvesteringer i de kommende år, bl.a. til klimatilpasning. En ny økonomisk regulering bør derfor sikre en effektiv drift, samtidig med at forbrugerne beskyttes mod uforholdsmæssigt høje priser via vandtaksterne.
- Vandreguleringsudvalget overvejer at indføre fleksible indtægtsrammer, der kan give selskaberne mere frihed. Vi er dog meget bekymrede over den tætte relation mellem kommunerne og vandselskaberne samt risikoen for mindre kontrol fra Vandsektortilsynet i denne sammenhæng. Tilstrækkeligt tilsyn og kontrol er en forudsætning for passende forbrugerbeskyttelse.
- Stigende vandtakster, der fx skal finansiere klimatilpasning, rammer især husstande med stort vandforbrug, fx børnefamilier, og tager ikke højde for husstandens indkomst, som en betaling via kommuneskatten gør. En gennemsnitlig husstand betaler allerede ca. 5.900 kr. årligt for vand og spildevand, mens en stor familie betaler ca. 11.200 kr.¹

Forbrugerrådet Tænk anbefaler en regulering, der både sikrer effektiv drift og solide governance-strukturer. Vi mener, at der skal ske en klar adskillelse mellem vandselskaber og kommuner samt en professionalisering af selskabernes bestyrelser.

¹ [Vandsektortilsynets Årsberetning 2023](#)

Problematiske koblinger mellem vandselskaber og kommuner skal løses

De store vandselskaber er ejet af kommuner. De kommunale dobbeltroller skaber adskillige governance-udfordringer, der kan underminere effektiviteten og forbrugernes interesser:

- Kommunerne har dobbeltroller: De ejer vandselskaberne, godkender takster, fører tilsyn og udpeger bestyrelsesmedlemmer mm. Dette giver risiko for interessekonflikter og skaber usikkerhed om, hvem der egentlig varetager forbrugernes interesser.
- Kommuner kan bestille opgaver hos selskaberne, hvilket kan føre til øgede indtægtsrammer og dermed højere vandtakster. Eksempler viser, at forbrugerne i praksis kan komme til at betale for kommunale opgaver, som burde finansieres via kommuneskat i stedet for vandregningen, fx undervisningsopgaver. Det er urimeligt.
- Der er uklare ansvarsforhold ved fejlslagne investeringer. I sidste ende er det forbrugerne, der betaler regningen for eventuelle fejlinvesteringer.

Forbrugerrådet Tænk anbefaler, at der sker en klar adskillelse mellem kommunale interesser og vandselskaber, samt at bestyrelserne får tydeligere ansvar og krav til kompetencer for at sikre effektiv drift og forbrugerbeskyttelse.

Klimatilpasning kræver langsigtet og fair finansiering

De kommende års investeringer i klimatilpasning forventes at løbe op i milliarder. Derfor er det nødvendigt at finde en finansieringsmodel, der både er effektiv og retfærdig for forbrugerne.

- I dag skal vandselskaber påvise, at klimatilpasningstiltag har en samfundsøkonomisk gevinst. Hvis kommunerne ønsker et højere tilpasningsniveau, kan de bidrage økonomisk.
- Forbrugerne skal ikke alene bære byrden for de nødvendige klimatilpasningstiltag via vandtaksterne. Vi foreslår, at det sikres, at omkostningerne ikke lægges udelukkende på forbrugerne. Det kan i den forbindelse overvejes, at staten spiller en mere koordinerende rolle. Ligeledes bør det overvejes, hvordan klimatilpasning kan finansieres, således, at det ikke rammer skævt i forhold til forbrugerne, herunder også i forhold til erhvervslivet.

Forbrugerrådet Tænk anbefaler, at der udvikles en klar og fair finansieringsstrategi for klimatilpasning, hvor forbrugerne ikke alene skal betale gennem vandtaksterne.

Konsolidering af vandselskaber skal ske med fokus på forbrugerfordele

Vandsektoren består af mange mindre selskaber, hvilket kan føre til ineffektiv drift og unødvendigt høje omkostninger for forbrugerne. Konsolidering kan være en løsning, men det skal ske med et klart mål om at skabe stordriftsfordele og lavere priser – ikke blot større enheder uden effektiviseringsgevinster.

- Sammenlægninger af vandselskaber kan føre til mere effektiv drift og lavere administrative omkostninger, hvis de gennemføres korrekt.
- Konsolidering må ikke ske på en måde, der skaber nye bureaukratiske lag eller øger omkostningerne uden at komme forbrugerne til gode.

- En eventuel regulering bør understøtte incitamenter til effektiv konsolidering, der giver konkrete besparelser på forbrugernes vandtakster.

Forbrugerrådet Tænk anbefaler, at konsolidering i vandsektoren ikke bliver et mål i sig selv, men et middel til at sikre lavere priser og bedre service for forbrugerne.

Et stærkt og effektivt tilsyn med vandsektoren

For at sikre, at forbrugerne ikke betaler overpris for deres vand, er et effektivt og uafhængigt tilsyn afgørende i en ny regulering. Vandsektortilsynet skal have de nødvendige beføjelser i lovgivningen og ressourcer til at føre både basiskontrol og risikobaseret kontrol af vandselskaberne, da disse supplerer hinanden.

- Basiskontrol skal sikre, at alle vandselskaber overholder grundlæggende krav til effektiv drift, økonomi og governance.
- Risikobaseret kontrol skal målrettes selskaber, hvor der er indikationer på ineffektiv drift, overdreven prisfastsættelse eller problematiske investeringer.

Forbrugerrådet Tænk anbefaler, at Vandsektortilsynet får en styrket rolle med klare hjemler til at gribe ind over for ineffektivitet og sikre forbrugerbeskyttelse i en ny regulering. Derudover skal tilsynet sikres en tilstrækkelig bevilling til at kunne udføre sine opgaver.

Opsummering: Forbrugernes interesser skal være i centrum

En ny økonomisk regulering af vandsektoren bør sikre, at vandselskaberne drives effektivt, og at forbrugerne betaler rimelige priser via vandtaksterne. En fremtidig regulering bør kort fortalt:

- Sikre drikkevand af høj kvalitet, som forbrugerne trygt kan drikke.
- Sikre stram kontrol med vandselskabernes økonomi og investeringer.
- Afklare governance-forholdene, så kommunale interesser ikke får forrang over for forbrugernes.
- Skabe en gennemsigtig finansiering af klimatilpasning, der ikke udelukkende lægges på forbrugerne.
- Sikre konsolidering af sektoren, hvor det kan skabe stordriftsfordele og lavere forbrugerpriser.
- Garantere et effektivt tilsyn med både basiskontrol og risikobaseret kontrol.

Forbrugerrådet Tænk opfordrer til, at Vandreguleringsudvalget tager vores anbefalinger med sit i arbejde med anbefalingerne til en ny økonomisk regulering, der prioriterer forbrugerbeskyttelse og effektiv drift af sektoren.

Vi står til rådighed i tilfælde af spørgsmål til vores synspunkter.

Yderligere oplysninger

Politisk chef Uffe Rabe Krag, urk@fbr.dk / 4188 1610

Forbrugerpolitisk seniorrådgiver Christian Sand, csa@fbr.dk / 4172 9403